

РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ І ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА: УХИЛЕННЯ ВІД ОБОВ'ЯЗКУ ЧИ ЗНЕХТУВАНЕ ПРАВО

15.09.2022 р. вироком суду першої інстанції особу визнано винуватою і засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 ККУ «Ухилення від призову за мобілізацією». У вирозі зафіксовано, що особа перебувала на військовому обліку, згідно з довідкою військово-лікарської комісії визнана придатною до військової служби за віком і станом здоров'я, не мала відповідно до ст. 23 Закону України «Про

мобілізаційну підготовку та мобілізацію» права на відстрочку від призову на військову службу за мобілізацією. Водночас, 02 червня 2022 року згадана особа, прибувши до місця збору, убувати до військової частини відмовилась, заявивши, що відмовляється проходити військову службу у зв'язку із релігійними переконаннями, в зв'язку з чим її дії кваліфіковані за ст. 366 КК. Апеляційну скаргу обвинуваченої особи залишено без задоволення, а вирок суду першої інстанції від 15 вересня 2022 року щодо залишено без зміни. В касаційній скарзі засуджена особа заперечила висновки судів обох інстанцій про наявність у її діях складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 336 КК України, та зазначила, що в умовах дії на території України воєнного стану сумлінно відмовилась від військової служби та просила замінити їй військовий обов'язок і військову службу за мобілізацією на альтернативну невійськову службу відповідно до положень ст. 35 ч. 4 Конституції України. Проте, суди обох інстанцій в порушення вимог ст.ст. 17, 71, 91-94 КПК України не з'ясували цих обставин всебічно, повно та неупереджено на підставі належних і допустимих доказів та помилково дійшли до висновку про те, що дана особа переслідувала мету ухилення від призову, а не правомірно заявляла про відмову проходити військову службу у зв'язку з релігійними переконаннями. Також винесеним у справі вирок не врахована практика Європейського суду з прав людини щодо вказаного питання та не було взято до уваги і результати дослідження спеціаліста. В своєму рішенні Касаційний суд вказав, що суд першої інстанції в порушення вимог ст. 374 КПК України не обґрунтував висновку про те, що особа не має права на проходження альтернативної служби, хоча вона вважала, що має таке право у зв'язку із своїми релігійними переконаннями. У вирозі не наведено належного обґрунтування щодо вказаного питання з урахуванням конкретних обставин кримінального провадження та позиції самої особи.

Дійсно, з одного боку відповідно до ст. 65 Конституції України захист вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України. З іншого боку, кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність, АЛЕ ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або

відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. Тобто, у разі якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, виконання цього обов'язку має бути замінене альтернативною (невійськовою) службою (ст. 35 Конституції України).

Також Касаційний суд у своєму рішенні наголосив, що суду першої інстанції слід було повернутись до обговорення питання про визначення обсягу доказів та встановлення порядку їх дослідження, оскільки наявність вищезазначених протиріч свідчить про те, що обвинувачений фактично оспорував обставини вчинення злочину і суд мав розглянути кримінальне провадження в загальному порядку, а не застосовувати процедуру, що визначена ст. 349 ч. 3 КПК України.

Не даремно в законі (ст. 374 ч. 3 п. 2 КПК України) висунуто вимоги щодо визначення у мотивувальній частині вироку формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення. Адже це – не просто слова, це слова Закону, за кожним з яких криються права кожної людини, в тому числі й на захист. Це право є основним в кожному кримінальному провадженні, воно повинно бути в забезпечене та гарантоване державою, яка називається чи хоче називатися правовою державою. Взагалі, кожне право людини і громадянина повинно бути непорушним, особливо ті з них, що визначені та захищаються Основним Законом держави, навіть незважаючи на особливий порядок їх реалізації під час дії воєнного стану. На наше глибоке переконання, суди, як й інші державні органи повинні прагнути в першу чергу намагатися допомогти людині реалізувати свої права, а не «підганяти» та «узагальнювати» свою діяльність в зв'язку із воєнним станом та іншими витікаючими з цього стану обставинами.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/111160092>

Бабікова Олена

Директор Науково-дослідного інституту проблем досудового розслідування
для Науково-дослідний інститут проблем досудового розслідування

[#військовий_обов'язок](#)

[#право_на_віросповідання](#)